

עולם של בבויות

מחור

מאת גבי אלרוד

"גלים", להקת המחול של רנה שינפלד, בוריאורסיה, רנה שינפלד, מוזיאון ת"א 3.12.86.

ערב המחול של רנה שינפלד ולהקתה הוא מרשים. התכנית מורכבת משני חלקים תחת השם "גלים" (על-פי ספרה של וירג'יניה וולף) ושינפלד מגדירה את עבודתה כ"מסע אל תוך עולם קמאי השואב השראתו ממקורות קדומים".

רנה שינפלד מופיעה תחילה על במה חשוכה למחצה: דמות מלאת קסם, קסומה, מוקסמת. כולה דרוכה, כמו לפני גילוי גדול. לאט עולה האור (התאורה מלאת מחשבה), נערות נכנסות עם יריעות משי ארוכות. עוטפות את עצמן, ואתה שתיים מתעטפות יחדיו, פוסעות יחדיו, נעות כאיש אחד. רגע זה יהיה גם אות למוטיב המתמשך של הערב, מעבר ליריעות הבר ושאר החפצים - הכפילות, ההשתקפות, בתי-הדמוס (פיגל כמו שרלינג), ההופך ממלך לצמית. כל הדמויות הסיפוריות המופיעות על הבמה משמשות לשינפלד מראה, ואת כולן היא מפנימה בהמשך. העולם שהיא יוצרת הוא עולם קריר של בבויות המשתקפות במים, כמשחתי פח וצלופן, באנשים עצמם. לאיש מלבדה אין קיום ממשי על הבמה, ולא רק משום שהנערות, שכולן רקדניות טובות וממושקות בעלות יכולת טכנית, מתייחסות אליו כאלו.

מתעסקת בסיפורים, היא נכשלת. ההתמודדות שלה עם הצבי נראית מלאכותית משום שכאן היא נדרשת לפעולות דראמטיות ממשיות שאינן מעניינה, שכלל אינן התחום שלה. כאשר היא נופלת ומשתטחת על במה בבריחתה מן הצבי, היא כמעט נופלת מן הבועה המדויקת, השקופה, של יצירתה לתוך עולם אחר עם חוקים אחרים, זרים; היא כמעט, לכאורה, נופלת מן הבמה, שוכרת את המוסכמות שהיא עצמה יוצרת.

אך מעבר לכל זה, שינפלד הפעם היא פרימה בלרינה ממשית. כל תנועה שלה משקפת מעצבת, לפרט פרטים. כפות הידיים שלה הן ריקוד בפני עצמן. יש דגלים נפלאים: יצירות יוצרות אופנתיות ואומות בודה את כף רגלה כמו אלה הודית, ללא תנועה, ואחר כך, בקלות, מתחילה לתופף בכפות ידיה על הרגל הנענית למחיאית הכפיים המזוהה, הון, כאשר היא נעה בתוך גלימת המשי האחוזה בשני מוטות, שולטת בחומר שלה ללא רכב, ובידיה נהפך הכר למפרש ענק, והיא זעירה, מתחתיו, או שהיא מתנשאת גבוהה מעל למוטות פרושת זרועות וכנפיים - כאשר היא פוסעת בפתיות וסיוס הקטע הראשון. במלכה-האם, המשי ניגל מעל לכתפיה כמו גלימת מלכות. אבל המלכותיות היא גם בוויקנות בה היא מניחה את כף רגלה על הרצפה, בשיווי המשקל המפליא של גופה ובשלווה בה היא מניחה לקהל להתפעל ממנה, להביט בה כיצד היא חוגגת את יופיה.

שינפלד מכתובה הפעם את השימוש שלה בחפצים לאוביקטים מן הטבע - קרני צבי, ענפים, ובחצי השני, גם אבנים, צדפים, חול ומים. אך כאן נוצרת בעייתיות מסיימת, המתייחסת לעמדת הפתיחה המוצהרת של היוצרת: במקום שהרקדנית ובנות לווייתה תהיינה מושפעות מן "הטבע", נראה כי שוב כופפה שינפלד את "הטבע" למטרותיה שלה. המטרה היא להציג את הנושא המרכזי של החלקים מעבר לצורתם לרעה לא עולה יפה, והוא גם החסרון של היצירה. לרובגא - אחר הרגעים היפהיים בערב הוא זה בו שינפלד והלהקה עומדות בפישוק מעל ליריעות צלופן אדום ובו עומת חול. הן גזנות, חופנות אותו ומניחות לחול לזרום מבעד לאצבעותיהן. החול יוצר עמוד חי, כמעט זכוכיתי, בתחושה הפפולה של זרימה וקפאון. רגע זה יכול להיות המאפיין את ריקודה של שינפלד שיש בו תמיד מין גרעין של פסל, של איתנועה, אך המטאפורה הזו לא קיבלה משמעות חדשה. היונקת השראתה מן הטבע והמטרה... של ארצנו. זה יתן להפליא, אך השימוש באלמנט מכודר אחר של חול - ורימתו, עדיין אינה שימוש, או התנסות כ"חול".

לבנות הלהקה יש כמה קטעים טובים, בעיקר בהתחלה ובקטע הראשון. לעיתים לא הכנתי את פשר הרצפים הקטועים והקצרים בהם שפת התנועה המילטרית למוצא ורימה. מכל מה שנעשה טיב. הן משמשות בנות לוויה נאמנות לשינפלד, ולעיתים הן אפילו נוגעות ללב בדואטים קצרצרים עמה, כאשר היא כאילו סוככת עליהן או הן עליה; אך הקטע שלהן במחצית השניה הוא חלש, ולא באשמתי. השימוש בצדפים נראה שרירותי וגם הצליל היפה של נקישת צדפים נבלע בפסקול תוקפני למדי. שכשוך המים כאקוריומים תוגבר עליידי צליל של מים במערכת ההגברה, ונוצרה תחושה לא אמינה של חיקוי התרחשות, במקום התרחשות עצמה. טבילת ציצית שיער בצלוהית מים והתות כמה טיפות באוויר הם עשייה חסרת משמעות, סימון חיוזר מדי של ממשות בעלת כוח כמו טבילה או רחצה. ויש גם נימה של מנייריום, מין רחילו ורחימו בלתי פוסק בו מתייחסים לחפצים, בו הרקדניות מתייחסות לגופן, כאילו מינון יתר של אנינות.